

УДК 94(477) «1775/1914»

DOI <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2019-7-232-246>

**STATE CHAMBERS IN THE CHECKING SYSTEM OF
CURRENCY TURNOVER IN NADDNIPRIANSKA
UKRAINE (1775-1914)**

**КАЗЕННІ ПАЛАТИ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ
ГРОШОВОГО ОБІГУ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ
(1775-1914 РР.)**

**КАЗЕННЫЕ ПАЛАТЫ В СИСТЕМЕ КОНТРОЛЯ
ДЕНЕЖНОГО ОБРАЩЕНИЯ В ПРИДНЕПРОВСКОЙ
УКРАИНЕ (1775-1914 ГГ.)**

Оксана Шпортун,

аспірант кафедри суспільних
наук, інформаційної та
архівної справи
e-mail:

shportoon1994@gmail.com

Центральноукраїнський
технічний університет,
пр.Університетський, 8,
м. Кропивницький, Україна,
25006.

Oksana Shportun,

postgraduate of Department of
Social Sciences, Informational
and Archival Affairs
e-mail:

shportoon1994@gmail.com

Central Ukrainian National
Technical University, 8,
Prospekt Universytetsky,
Kropyvnytskyi, Ukraine, 25006.

ABSTRACT

The article deals with the financial powers of the State Chambers of the Naddniprianska Ukraine, in particular, the organization of collection, delivery and storage of the revenue part of the budget. The role, responsibilities, functions, basic principles of activity in the sphere of accounting of incomes and expenditures of the state at the provincial level are determined. The peculiarities of the state chambers in the field of control of the monetary circulation of the Naddniprianska Ukraine are described. Also defined non-financial functions of the state chambers, in particular, consideration of house-building and state affairs of the province.

It was determined that the state chambers interacted with other structural units of the general-imperial financial system. The analysis of legislation and archival documents shows that the state chambers controlled the incomes of each county of the province, reported income and expenses to the state treasurer. Also, the state chambers issued the authorized capital to the offices of the Assignment Bank, conducted accounting and exchange of notes. In particular, on the basis of the study of the legislation of the Russian Empire, it was established that the state chambers oversaw the timely revenues to the budget and expenditures within the allocations foreseen for the province.

It was established that the first-emission notes could easily be falsified, so the Russian Empire government was forced to release the appropriations with a new image. The article describes and illustrates notes of nominal value of 100, 50, 25 rubles of 1786 release. The analysis of archival documents shows that the state chambers changed the old model's notes to the new ones, making the corresponding decrees. Assignments also served as payment means in the same way as a copper coin. Assignment functioned as an auxiliary means of payment, covering the budget deficit of the Russian Empire.

On investigating the fundamentals of the mechanism for collecting and distributing finances, it was revealed that incidental cases were the appropriation of funds, abuse of office, counterfeiting of financial means, indicating the imperfection of the system of financial management at the provincial and district levels, which accompanied the activities of the state chambers throughout the period of existence.

Key words: *state chamber, treasury, money, reform, Russian Empire, legislation, budget, money, Naddniprianska Ukraine, bank.*

Постановка проблеми й актуальність дослідження. Російська імператриця Катерина II увійшла в історію як руйнівниця української державності. Саме за «її правління ліквідується інститут гетьманства, на українських теренах створюються за російським зразком Новоросійська, Малоросійська й Слобідсько-Українська губернії, а фінансова система Лівобережної України об'єднується із російською,

фінанси українських губерній долучаються до загальноімперських, вводяться нові статті оподаткування» (Орлик, 2010: 28). Проте, для Російської імперії законодавство правління Катерини II мало новаторський характер, метою якого було кардинальне реформування складових державного апарату та їх засад діяльності в умовах абсолютистського самодержавства. Було проведено велику кількість реформ, зокрема й адміністративну. Це зумовило появу своєрідного інструменту економічного контролю імперії на місцях – казенної палати.

Аналіз останніх досліджень. Діяльність фінансової сторони казенних палат не знайшли широкого відображення у наукових дослідженнях, однак, зростання у суспільстві зацікавленості до регіональної історії у XIX – початку XX ст. зумовило появу праць, в яких порушувалася тема формування, розвитку структури та діяльності місцевих державних установ. До таких досліджень, належать зокрема, праці А. Скальковського (Скальковский, 1838), М. Топлигіна (Топлигін, 1894), І. Янжула (Янжул, 1895).

Вартою уваги є праця Я. Козловського (Козловський, 1901), яка містить аналіз діяльності казенних палат Російської імперії. Цінними є дослідження структури, повноважень, характеристика взаємодії казенних палат та повітових казначейств. Зокрема було визначено, що «казенна палата – це місце фінансового управління губернії; це губернська установа для рахівництва та звітності за доходами й витратами» (Козловський, 1901: 137-138).

В радянській історіографії тема розвитку місцевих державних інституцій розглядалася часто в межах висвітлення загальної теми структури державного апарату, як зокрема, в праці Н. Єрошкіна (Єрошкін, 1960). З 90-х років відбувається активізація розвитку ряду напрямків вітчизняної історії, таких як: регіональна історія та історія установознавства (Шандра, 2005). В межах даних напрямків формуються дослідження питань історії адміністративного устрою Наддніпрянської України, зокрема, таких авторів як: В. Орлика (Орлик, 2003), В. Шандри (Шандра, 1998), Р. Жвалюка (Жвалюк, 2001) та інших. Дослідники також приділяли увагу вивченню

спеціалізованої фінансово-адміністративної установи – казенної палати, що займала ключове місце у системі управління Російської імперії з кінця XVIII століття. Зокрема, детальну характеристику оподаткування у Російській імперії на теренах України виклав В. Орлик у монографії «Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період» (Орлик, 2007). Його книга вважається першим в українській історіографії спеціальним дослідженням державного та місцевого оподаткування населення українських губерній у дореформений період. Вчений висвітлив історію податкової політики Російської імперії в українських губерніях з кінця XVIII ст. до 1861 р., а також комплексно розглянув становлення та діяльність основних фінансових інститутів Російської імперії, зокрема, здійснив аналіз повноважень, кадрового складу, структури казенних палат.

Вагому роль у дослідженні управлінських структур у дореформений період відіграють законодавчі акти та постанови «Повного зібрання законів Російської імперії» (ПСЗРИ), які безпосередньо відображали діяльність уряду Російської імперії та є одним із об'єктивних джерел для дослідження фінансової частини роботи різних фінансових імперських структур.

Не менш важливим в дослідженні податкової політики російського царату в українських губерніях є питання використання методів. Під час вивчення економічної історії, зокрема податкової політики дореформеної Російської імперії, існує рад проблем, з якими можуть зіштовхнутися дослідники. Так, вирішенням основних методологічних проблем займався В. Орлик. У своїй публікації «Методологічні аспекти дослідження проблем податкової політики в українських губерніях Російської імперії у першій половині XIX ст.» (Орлик, 2008) вчений розглянув основні методологічні проблеми, зокрема, акцентував на міждисциплінарному підході історичних досліджень, регіональних особливостях Російської імперії; визначив основні проблеми юридичної та економічної термінології.

Метою статті є аналіз фінансової сторони діяльності казенних палат як складової частини системи грошового обігу Російської імперії у Наддніпрянській Україні (1775-1914 рр.)

Виклад основного матеріалу. Звісно, казенна палата була установою, призначеною з боку держави за для організації збору, доставки та зберігання дохідної частини бюджету. Для цього у палатах вівся спеціальний реєстр доходів кожного повіту губернії, при цьому доставляючи відомості про видатки та доходи губернії державному казначею. Повітові казначейства на чолі з повітовими казначеями були підпорядковані казенним палатам. Вони доставляли відомості про обсяг і суми зборів у повітах, повідомляли про причини не збору казенних доходів, а також про витрати та залишки коштів.

Казенна палата була осередком обліку доходів і видатків держави на губернському рівні (ПСЗРИ, 1795. № 17313: 660). Це означало, що окрім зведення повітових відомостей, палати нараховували промисловий податок на підприємства, здійснювали перевірку стану торгівлі у містах, проводили акцизні збори з цукрових підприємств губернії та інші фінансово-облікові операції. Кожного півріччя казенні палати повинні були складати звіт про доходи та видатки губернії, а в кінці кожного року – річний звіт.

Ліквідація української автономії на Лівобережжі супроводжувалося і започаткуванням місцевих установ кредиту Російської імперії, що стало основою для створення єдиної загальноімперської фінансової системи. Так, згідно з указом від 1781 року на українських землях були створені перші контори Асигнаційного банку: Київська, Харківська та Ніжинська (ПСЗРИ, 1781. № 15275: 302-303). Контори мали статутний капітал у розмірі 200 тис. руб. Вони вели розмін металевих грошей на паперові й навпаки. Також контори могли видавати асигнації. Надходження коштів до банківських контор здійснювалося із казенних палат. Крім цього, палати здійснювали нагляд за своєчасним надходженням доходів до бюджету та витрачанням коштів у межах асигнувань, передбачених для губернії.

Асигнації можна було легко підробити, тому уряд був змушений випустити асигнації із новим зображенням. Указом сенату від 16 березня 1786 р. (ПСЗРИ, 1786. № 16350: 552-553) в обіг було зведено купюри нового зразка, номіналом 100, 50, 25 руб., які ззовні суттєво відрізнялися від знаків першої емісії.

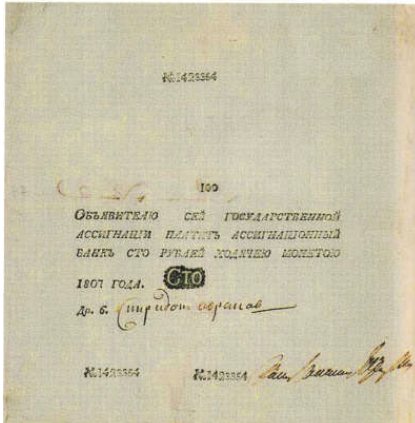

Рис. 1. Асигнація номіналом
100 руб. зразка 1786 р.

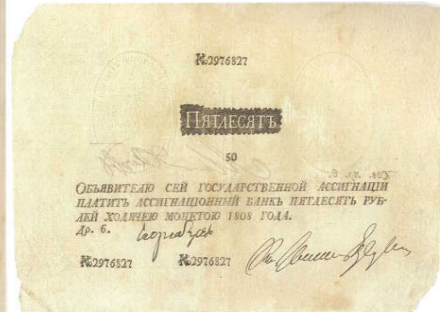

Рис. 2. Асигнація номіналом
50 руб. зразка 1786 р.

Так, зовні 100 руб. асигнація була у вигляді квадрата. З кожної сторони обрамлена синім внутрішнім прописом: вгорі – «любов до Вітчизни», знизу – «діє на користь його», з лівого боку – «державна казна», з правого – прописом «сто рублів». Між цими прописами у кутках зображені герби із належними коронами Астраханського, Московського, Казанського та Сибірського царств. Надруковано вгорі номер, нижче сума цифрами 100, під цифрою прописом «Объявителю сей Государственной ассигниции платит Ассигнационный Банк сто рублей ходячею монетою». Під надписом зліва – рік, зліва в чорному полі прописом білим «сто», під ним літери «Др. Б.» (директор банка) і два номера. На

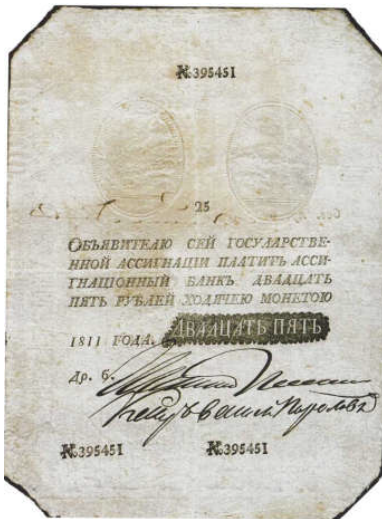

Рис. 3. Асигнація номіналом
25 руб. зразка 1786 р.

звороті з лівого боку літери «Сов. пр. б.» (радник правління банків).

50 руб. асигнація прямокутної форми без двох кутів (ніби відрізані), обрамлена прописами та гербами що і в 100 руб. асигнації. З правого боку номінал прописом «п'ятдесят руб.» Вгорі надрукований номер, нижче прописом в чорному полі білим кольором «п'ятдесят», після нижче цифрами 50, під цифрою прописом «Объявителю сей Государственной ассигниции платитъ Асигнаціонный Банк пятьдесят рублей ходячею монетою года». Під надписом зліва літери «Др. Б.» (директор банка) і два номери. На звороті з лівого боку літери «Сов. пр. б.» (радник правління банків).

25 руб. асигнація прямокутної форми без чотирьох кутів (ніби відрізані), обрамлена прописами та гербами що і в 100 руб. асигнації. З правого боку надпис прописом «двадцять п'ять руб.» Вгорі надрукований номер, нижче номінал цифрами «двадцять п'ять», нижче прописом «Объявителю сей Государственной ассигниции платитъ Асигнаціонный Банк двадцать пять рублей ходячею монетою». Під надписом – рік, зліва в чорному полі прописом білим «двадцять п'ять», під ним літери «Др. Б.» (директор банка) і два номери. На звороті з лівого боку літери «Сов. пр. б.» (радник правління банків).

Всього ж асигнацій нового зразка було надруковано на суму 50 млн. руб. Згодом для полегшення грошового обігу було введено асигнації номіналом 5 руб. – на папері синього кольору та 10 руб. – червоного.

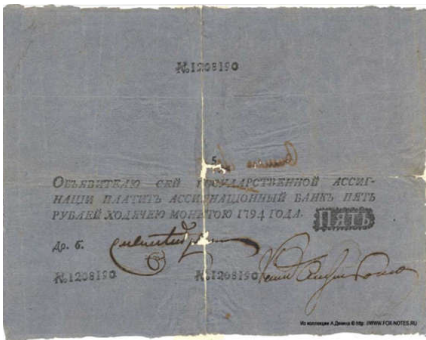

Рис.4. Асигнація номіналом
5 руб. зразка 1786 р.

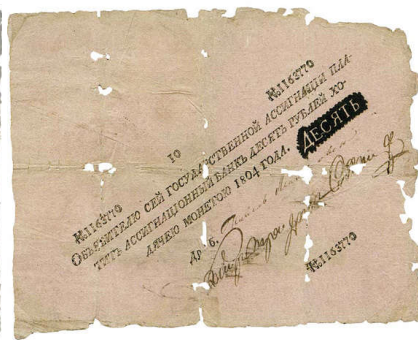

Рис.5. Асигнація номіналом
10 руб. зразка 1786 р.

Зразки випущених асигнацій надсилалися до усіх фінансових установ Російської імперії. Зі зміною асигнацій казенні палати складали спеціальні постанови «Про обмін грошових асигнацій старого зразку на нові». Так, у книзі надходжень Київського повітового казначейства за 1820 р. згідно з указом Київської казенної палати від 14.11.1820 р. надійшло з Державного асигнаційного банку новими асигнаціями 500 тис. руб. включаючи:

- номіналом 10 руб. – 300 тис.;
- номіналом 5 руб. – 200 тис..

Всього ж Київським повітовим казначейством за 1820 р. нового зразка асигнацій було зареєстровано на суму 2 млн. 32 тис. 450 руб. (ДАКО. Ф. 280. Оп. 166. Спр. 6994. Арк. 1-4.)

Непоодинокими траплялися випадки підробки асигнацій здебільшого номіналом 5 руб., рідше 10 руб. Знайшовши підроблені асигнації, повітові казначейства складали рапорт про виявлення сумнівних асигнацій та надсилали його на розгляд до казенної палати, котра надсилала фальшиві асигнації до Державного асигнаційного банку для обміну на нові (ДАКО. Ф. 280. Оп. 166. Спр. 6991. Арк. 9-13 зв.).

У період 1768 – 1810 років асигнації виконували роль платіжних засобів так само, як і мідна монета. Асигнація функціонувала як допоміжний платіжний засіб, покриваючи дефіцит бюджету Російської імперії. Основним же платіжним засобом, основою грошового обігу був срібний рубль. Згідно указу від 20 червня 1810 р. (ПСЗРИ, 1810. № 24334: 337-338) срібний рубль оголошувався основною грошовою одиницею Російської імперії. З'явилися нові зразки срібної та мідної монети.

1810 Тодя Августа 22

№ 24,334.

Рис. 6. Зображення штемпелів срібної, мідної монети 1810 р.

Слід звернути увагу на те, що з початку заснування казенних палат, на них було покладено здійснювати функції державного фінансового управління на місцевому рівні. Так, на казенну плату було покладено обов'язок розглядати домобудівні та казенні справи губернії, такі як: збір відомостей про чисельність населення, вести перепис населення, збирати відомості про доходах і видатках, ревізія рахунків, соляні справи, утримання державних установ, які знаходилися на території губернії (Учреждения для управления губерний Всероссийския империи, 1775: 33-36). Також до компетенції казенних палат було віднесено нагляд за порядком організації проведення зборів (тобто здійснювався нагляд щоб додаткові збори не стягувалися з населення), а у разі виникнення спірних ситуацій казенним палатам доручено передавати справи на розгляд суду.

Звісно, казенна палата була установою, призначеною з боку держави за для організації збору, доставки та зберігання дохідної частини бюджету. Для цього у палатах вівся спеціальний реєстр доходів кожного повіту губернії, при цьому доставляючи відомості про видатки та доходи губернії державному казначею.

Незважаючи на покладену на казенні палати місію збереження дохідної частини бюджету Російської імперії, нерідко траплялися випадки привласнення коштів, зловживання службовим становищем (ДАКО. Ф. 280. Оп. 175. Спр. 336 а. Арк. 16-16 зв.), нецільове використання фінансових ресурсів (ПСЗРИ, 1797. № 18176: 757-758). Ці моменти свідчать про недосконалість системи фінансового управління на губернському та повітових рівнях, що супроводжували діяльність казенних палат протягом всього періоду існування.

Але проблеми несвоєчасної сплати платежів та ухиляння від податків побутували серед населення. Також зустрічалися випадки використання підробних платіжних засобів. Так, у протоколах засідань Київської казенної палати середини ХІХ століття зустрічаються рапорти Васильківського Земського Суду щодо факту відсилки до Київського губернського правління фальшивого срібного рубля (ДАКО. Ф. 280. Оп. 1. Спр. 40. Арк. 308-308 зв.).

Висновки. На основі вищезазначеного можна стверджувати, що процеси поширення загальноімперського фінансового та митного законодавства супроводжувалися запровадженням нових адміністративних структур. Створення урядом спеціальних губернських установ для контролю доходів та витрат на місцях, казенних палат, було спробою побудови адміністрації із фінансово-обліковими функціями. Про це свідчать повноваження палат наглядати за своєчасним надходженням доходів до бюджету та витрачанням коштів у межах асигнувань, передбачених для губернії. Весь потік грошових ресурсів здійснювався через казенні палати. Повітові казначейства накопичували фінансові ресурси у повітах, надсилаючи їх до казенних палат, а ті, в свою чергу, розподіляли дохідну частину на видатки губернії. Слід відмітити, що непоодинокими траплялися випадки казнокрадства та підробки грошей, які говорять про наявність певних проблем в управлінні фінансової системи Російської імперії.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. ДАКО – Державний архів Київської області.

2. Ерошкин Н. (1960). Очерки истории государственных учреждений дореволюционной России, М.: Государственное учебно-педагогическое издательство министерства Просвещения РСФСР. 396 с.

3. Жвалюк В. (2001). Податкові органи Російської імперії в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст.: Організаційно-правові засади діяльності. К.: Атіка. 161 с.

4. Козловский Я. (1901). Казенные палаты и подведомственные им учреждения в России: история и современное устройство их, Рига. 853 с.

5. Орлик В. (2003). Казенні палати в системі фінансового управління Російської імперії в кінці XVIII – у XIX ст. (на матеріалах Київської губернії). *Український історичний журнал*. № 2 (449). С. 66-73.

6. Орлик В. (2007). Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період, Кіровоград: Імекс-ЛТД. 631 с.

7. Орлик В. (2008). Методологічні аспекти дослідження проблем податкової політики в українських губерніях Російської імперії в першій половині XIX ст. *Український історичний журнал*. №5. С.187-195.

8. ПСЗРИ – Полное собрание законов Российской империи. Собрание 1. Спб., 1830.

9. Скальковский А. (1838). Хронологическое обозрение истории Новороссийского края. Одесса: Городская типография. 256 с.

10. Толпыгин М. (1894). Сахарная промышленность от основания её до настоящего времени. К. 14 с.

11. Учреждения для управления губерний Всероссийския империи. М., 1775. 215 с.

12. Шандра В. (1998). Адміністративні установи Правобережної України кінця XVIII – початку XX ст. у російському законодавстві: джерелознавчий аналітичний огляд, К. 98 с.

13. Шандра В. (2005). Генерал-губернаторства в Україні. К.: НАН України. Ін-т історії України. 427 с.

14. Янжул И. (1895). Основные начала финансовой науки. Учение о государственных доходах, СПб. 532 с.

REFERENCES

1. DAKO – Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti [State Archives of Kyiv region].
2. Eroshkin, N. (1960). *Ocherki istorii gosudarstvennykh uchrezhdeniy dorevolutsionnoy Rossii* [Essays on the history of state institutions of pre-revolutionary Russia], M.: Gosudarstvennoe uchebno-pedagogicheskoe izdatelstvo ministerstva Prosvetsheniya RSFSR. 396 [in Russian].
3. Zhvaliuk, V. (2001). *Podatkovi orhany Rosiiskoi imperii v Ukraini u druhii polovyni XIX – na pochatku XX st.: Orhanizatsiino-pravovi zasady diialnosti*. [Tax authorities of the Russian Empire in Ukraine in the second half of the nineteenth and early twentieth centuries: Organizational and legal principles of activity] K.: Atika. 161 [in Ukrainian].
4. Kozlovskiy, Ya. (1901). *Kazennyye palaty i podvedomstvennyye im uchrezhdeniya v Rossii: istoriya i sovremennoe ustroystvo ih* [State-owned chambers and institutions under their jurisdiction in Russia: the history and modern structure of them], Riga. 853 [in Russian].
5. Orlyk, V. (2003). *Kazenni palaty v systemi finansovoho upravlinnia Rosiiskoi imperii v kintsi XVIII – u XIX st.* (na materialakh Kyivskoi hubernii) [State Chambers in the system of financial management of the Russian Empire at the end of the 18 – in the 19 century. (on materials of the Kiev province)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. 2 (449). 66-73 [in Ukrainian].
6. Orlyk, V. (2007). *Podatkova polityka Rosiiskoi imperii v Ukraini v doreformeniyi period* [The tax policy of Russian Empire's government at the end of the 18 century – in the middle of the 19 century], Kirovohrad: Imeks-LTD. 631 [in Ukrainian].
7. Orlyk, V. (2008). Metodolohichni aspekty doslidzhennia problem podatkovoi polityky v ukrainskykh huberniiakh Rosiiskoi imperii v pershii polovyni XIX st. [Methodological aspects of the study of tax policy issues in the Ukrainian provinces of the Russian Empire in the first half of the 19th century]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Magazine*. 5. 187-195 [in Ukrainian].
8. PSZRY – *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii* [The complete collection of the laws of the Russian Empire]. Sobranie 1. Spb. 1830 [in Russian].

9. Skalkovskiy, A. (1838). *Hronologicheskoe obozrenie istorii Novorossiyskogo kraya* [Chronological review of the history of Novorossiysk]. Odessa: Gorodskaya tipografiya. 256 [in Russian].

10. Tolpyigin, M. (1894). *Saharnaya promyshlennost ot osnovaniya eYo do nastoyashego vremeni* [Sugar industry from its foundation to the present]. K. 14 [in Russian].

11. *Uchrezhdeniya dlya upravleniya guberniy Vserossiyskiya imperii (1775)*. [Institutions to govern the provinces of the All-Russian Empire]. M. 215 [in Russian].

12. Shandra, V. (1998). *Administratyvni ustanovy Pravoberezhnoi Ukrainy kintsia XVIII – pochatku XX st. u rosiiskomu zakonodavstvi: dzhereloznavchyi analitychnyi ohliad* [Administrative institutions of the Right Bank Ukraine of the late XVIII – early XX century. in Russian legislation: source study analytical review]. K. 98 [in Ukrainian].

13. Shandra, V. (2005). *Heneral-hubernatorstva v Ukraini* [General – Governorate in Ukraine]. Kyiv: NAN Ukrainy. In-t istorii Ukrainy [in Ukrainian].

14. Yanzhul, I. (1895). *Osnovnyie nachala finansovoy nauki. Uchenie o gosudarstvennyih dohodah* [Basic principles of financial science. The doctrine of state revenues]. SPb. 532 [in Russian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто повноваження фінансового характеру казенних палат Наддніпрянської України, зокрема організації збору, доставки та зберігання дохідної частини бюджету. Визначено роль, обов'язки, функції, основні засади діяльності у сфері обліку доходів і видатків держави на губернському рівні. Охарактеризовано особливості казенних палат у галузі контролю грошового обігу Наддніпрянської України. Також визначено нефінансові функції казенних палат, зокрема розгляд домобудівних та казенних справ губернії.

Визначено, що казенні палати взаємодіяли з іншими структурними одиницями загальноімперської фінансової системи. Аналіз законодавства та архівних документів свідчить, що казенні палати вели контроль за доходами кожного повіту губернії, звітували про доходи та видатки державному казначею. Також казенні палати видавали

конторам Асигнаційного банку статутний капітал, вели облік та обмін асигнацій. Зокрема, на основі дослідження законодавства Російської імперії встановлено, що казенні палати повинні були наглядати за своєчасним надходженням доходів до бюджету та витрачанням коштів у межах асигнувань, передбачених для губернії.

Встановлено, що асигнації першої емісії можна було легко підробити, тому уряд Російської імперії був змушений випустити асигнації із новим зображенням. У статті поданий опис та ілюстрації асигнацій номіналом 100, 50, 25 руб. 1786 року випуску. Аналіз архівних документів свідчить, що казенні палати вели розмін асигнацій старого зразка на нові, складаючи відповідні постанови. Також асигнації виконували роль платіжних засобів так само, як і мідна монета. Асигнація функціонувала як допоміжний платіжний засіб, покриваючи дефіцит бюджету Російської імперії.

Досліджуючи основи механізм збору та розподілу фінансів, виявлено, що непоодинокими випадками були привласнення коштів, зловживання службовим становищем, підробки фінансових засобів, що свідчать про недосконалість системи фінансового управління на губернському та повітових рівнях, які супроводжували діяльність казенних палат протягом всього періоду існування.

Ключові слова: казенна палата, казначейство, грошовий обіг, реформа, Російська імперія, законодавство, бюджет, гроші, Наддніпрянська Україна, банк.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены полномочия финансового характера казенных палат Приднепровской Украины, в частности организации сбора, доставки и хранения доходной части бюджета. Определена роль, обязанности, функции, основные принципы деятельности в сфере учета доходов и расходов государства на губернском уровне. Охарактеризованы особенности казенных палат в области контроля денежного оборота Приднепровской Украине. Также определено нефинансовые функции казенных палат, в

том числе рассмотрение домостроительных и казенных дел губернии.

Определено, что казенные палаты взаимодействовали с другими структурными единицами общеимперской финансовой системы. Анализ законодательства и архивных документов свидетельствует, что казенные палаты вели контроль за доходами каждого уезда губернии, отчитывались о доходах и расходах государственном казначею. Также казенные палаты выдавали конторам Ассигнационного банка уставный капитал, вели учет и обмен ассигнаций. В частности, на основе исследования законодательства Российской империи установлено, что казенные палаты должны были следить за своевременным поступлением доходов в бюджет и расходованием средств в пределах ассигнований, предусмотренных для губернии.

Установлено, что ассигнации первой эмиссии можно было легко подделать, поэтому правительство Российской империи был вынужден выпустить ассигнации с новым изображением. В статье дано описание и иллюстрации ассигнаций номиналом 100, 50, 25 руб. 1786 выпуска. Анализ архивных документов свидетельствует, что казенные палаты вели обмен ассигнаций старого образца на новые, составляя соответствующие постановления. Также ассигнации выполняли роль платежных средств так же, как и медная монета. Ассигнация функционировала как вспомогательный платежное средство, покрывая дефицит бюджета Российской империи.

Исследуя основания механизма сбора и распределения финансов, выявлено, что нередкими были случаями присвоения средств, злоупотребления служебным положением, подделки финансовых средств, которые свидетельствуют о несовершенстве системы финансового управления на губернском и уездных уровнях, и которые сопровождали деятельность казенных палат в течение всего периода существования.

Ключевые слова: казенная палата, казначейство, денежный оборот, реформа, Российская империя, законодательство, бюджет, деньги, Наддніпрянська Україна, банк.